

Oponentský posudok na dizertačnú prácu

Autor: Mgr. Petr Čechák

Výzkum paleolitických situací a nálezů ve východních Čechách a možnost jejich revize a zhodnocení.

Část I – Text, část II – Přílohy

Hradec Hrálové 2018

Jadrom posudzovanej dizertačnej práce sú paleolitické nálezy z východných Čiech. Autor sa nimi zaoberal z dôvodu aktualizácie zoznamu a popisu východočeských lokalít a artefaktov. Po úvodných častiach, obsahujúcich chronologické a geografické vymedzenie, sa pokúsil uviesť v súčasnosti dostupné informácie o prírodných podmienkach, aké vládli vo východných Čechách počas paleolitu s ohľadom na geomorfológiu terénu. Aj keď východné Čechy nie sú bohatým zdrojom štiepatel'ných kamenných surovín, predsa je na tomto území okrajovo dostupnou horninou silicit glaciéenných sedimentov (pazúrik). V ďalších podkapitolách nás autor oboznámil s históriou bádania i publikovania paleolitických nálezov.

Základnú časť práce predstavuje katalóg východočeských paleolitických lokalít a nálezov. Pri každej lokalite sa postupovalo podľa jednotne stanovených pravidiel a poradia. Hodnotila sa lokalizácia, spôsob výskumu, dejiny výskumu, datovanie, popis súboru a popis artefaktov. Pripojená je aj informácia o uložení súboru a literatúra k lokalite.

Katalógy nálezov s presne určenými polohami patria ku klasickým podkladom pre vyhodnotenie paleolitického osídlenia danej oblasti. Predstavujú prvý a východiskový bod pre posudzovanie osídlenia. Ich vyhotovenie je spravidla práca náročná na čas a trpezlivosť.

Tak je to aj prípade posudzovanej dizertačnej práce. Predsa si však dovoľím uviesť niekoľko poznámok k štýlu a metodike práce. Štýl písania je v prvých kapitolách miestami ťažkopádny, prospela by mu väčšia jednoznačnosť. Ako príklad uvádzam vetu na s. 33-34: *Pro výzkum paleolitických situací je tento způsob navíc ještě ztížen, a to právě charakterem, které toto období mělo, nehledě na ten fakt, že vůči nálezištím datovaných do starší doby kamenné (ale i mezolitu), ve skutečnosti vlastně nejde o metodu nedestruktivní (k problematice sběrů pro průzkum paleolitických a mezolitických situací více Šída 2012, 127-137)*. Pri takýchto formuláciách sa neraz stráca podstata textu.

Ako problematické vnímam duplicitu informácií, pomocou ktorých sa vytvárajú nové kategórie, napr. v podkapitole Dokumentace artefaktů je podaný popis artefaktov a ešte raz je

zopakovaný v podkapitole s názvom Typologický popis kamenné štiepanej industrie. Taktiež pri lokalizácii je popísané miesto nálezu industrie a ešte raz je opísané v katalógu pri informáciách o súbore. Domnievam sa, že text by bol prehľadnejší, keby sa informácie spojili do jedného celku. Autor sa odvoláva na prehľadnosť, ale mne sa zdá, že sa mu podarilo docieľiť pravý opak.

V práci sa vyskytujú aj drobné nepresnosti. Príkladom je nepresná informácia o typológii artefaktov pre mladý paleolit na s. 43 – triedenie aplikované na naše pomery od K. Klímu (1956) nevychádza z členenia H. Breuila, ale D. de Sonneville-Bordes a J. Perrota.

Analytická i záverečná časť práce sú už písané vecným štýlom, ktorý zodpovedá danému typu práce. Archeologické lokality a nálezy boli podrobené zemepisným (orientácia svahu, nadmorská výška, vzdialenosť od vodného toku), archeologickým (datovanie, spôsob výskumu, počet artefaktov a počet nástrojov, suroviny štiepanej industrie) a kombinovaným analýzám vychádzajúcim z prvých dvoch. Text je vhodne doplnený prehľadnými grafmi. Otáznou zostáva len odpoveď na otázku, či miesto nálezu jedného štiepaného kamenného artefaktu môžeme označiť za paleolitickú lokalitu. Zvyčajne sa požaduje väčší počet nálezov.

V syntéze paleolitického osídlenia východných Čiech autor uvádza, že posudzovaných bolo 126 lokalít a 735 štiepaných artefaktov. Na základe rozboru kamennej industrie dospel k záveru, že väčšina z nej patrí do mladého paleolitu. Nálezy starého paleolitu nateraz vo východných Čechách nie sú doložené. Stredný paleolit je na 15 lokalitách zastúpený moustérienom a micoquienom. Dominantnými kultúrami v priestore východných Čiech sú mladopaleolitické kultúry: IUP, aurignacien, najviac gravettien/epigravettien a magdalénien/epimagdalénien. Pri zaradovaní štiepanej industrie k jednotlivým kultúram, najmä v prípade nálezu len jedného artefaktu na lokalite, autor práce postupoval veľmi uvážlivo a nerobil unáhlené závery, skôr len naznačil možnosti. Vyznačenia koncentrácií nálezov industrií v regiónoch naznačujú možnosti adresného nasmerovania terénnych prieskumov.

Je potrebné oceniť mapy a kresbovú dokumentáciu nálezov, ktorú obsahuje druhá časť práce spolu s opisom industrií.

Záverečné zhodnotenie práce

V predloženej dizertačnej práci Mgr. Petr Čechák preukázal dostatočné znalosti problematiky a schopnosť analýzy i interpretácie nálezového materiálu. Práca dosahuje

požadovanú úroveň po stránke formálnej aj jazykovej. Taktiež obrazové prílohy sú na dobrej úrovni.

Uvedené kritické poznámky neznamenajú zníženie hodnoty práce. Mienené sú ako odporúčania k zlepšeniu rukopisu pred jeho publikovaním.

Dizertačnú prácu Mgr. Petra Čecháka **odporúčam na obhajobu a udelenie vedeckej hodnosti Ph.D. („philosophiae doctor“)** v študijnom odbore archeológia.

V Košiciach 31.5.2018

doc. PhDr. Ľubomíra Kaminská, DrSc.

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV
SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED
Oddelenie pre výskum vých. Slovenska
Hrnčiarska 13
040 01 KOŠICE